

Primorcev — tu moramo imeti pred očmi le slovensko ljudstvo, ki ga ne ločijo nobene politične meje, temveč ki ga družijo v eno veliko enoto potreba duševne in gmotne osamosvojitve. In tu naj deluje učitelj kot apostol pravde in napredka! S skupnimi močmi nam bo lahko mogoče, dvigniti število naročnikov na 18.000, kakor jih ima „Domoljub“. In tedaj bo bodočnost naša!

Nova knjiga. — O prvinah in spojinah. Osnovni nauki iz kemije, rudninoznanstva in hriboznanstva. S posebnim ozirom na hranitbo pitomih rastlin spisal Francišek Štupar, tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe kranjske. Ljubljana. Natisnila „Učiteljska tiskarna“. 37 podob. 144 strani.

Že zdavnaj se je v kmetijsko-strokovni literaturi živo čutila potreba po knjigi, ki bi kmetovalcem podajala vsaj najvažnejše nauke iz kemije. Kmetijski pouk, in sicer usten, v časopisih in v knjigah, se je zadnji čas tako lepo razvil in je obrodil toliko sadu, da vedoželjni kmetovalci z veseljem sezajo po poučnih strokovnih spisih, če jih le morejo dobiti. Pogosto pa se čujejo tožbe, in tudi časopisi so pisali o tem, kako jako se čuti nedostajanje sicer poljudne, a vendar toliko temeljite knjige o kmetijski kemiji, da bi se kmetovalec mogel iz nje naučiti vsaj temeljnih pojmov. Kolikokrat se sliši in čita o hranilnih snoveh, o dušiku, fosforovi kislini, kaliju i. t. d., ki jih potrebujejo rastline; o dušičnatih in nedušičnatih organskih snoveh i. t. d., ki jih potrebujejo živali, a kaj so te reči, iz česa so, kako so sestavljene, kje se nahajajo, kako se presnavljajo, o vsem tem se kmetovalci ne morejo poučiti, ker ni nikake take slovenske knjige. — Zgoraj omenjena knjiga je odpomogla temu nedostatku. Knjiga sicer ni obširna, vendar obseza vse, kar je kmetovalcu treba vedeti, posebno glede rastlinske hrane. V uvodu knjiga čitatelja uvaja v pouk. Kaže mu prirodu v vsi raznovrstnosti, navaja prirodne sile ter razmotriva telesa, jih razstavlja in sestavlja, da pojasnjuje bistvo kemijskega pouka. Tako pripravljen čitatelj v naslednjem delu spozna 14 najvažnejših prvin in nekoliko spojin, ki jih delajo te prvine ter so za kmetijstvo večjega ali manjšega pomena. Kolikor je mogoče, se ta razmotrivanja naslanjajo na znane prikazni v prirodi ter se pojasnjujejo s kemijskimi znaki. Kemijska pisava je sploh porabljena kot dobra pomočnica pri umevanju kemijskih spojin, a še bolj pri tolmačenju kemijskih presnov, ki bi jih bilo brez kemijskih črtežev le težko umeti. O presnavljanju je najprej navedenih nekaj splošnih primerov, da je mogoče razumeti presnove v zemlji, ki so koj za njimi obrazložene v knjigi. S tem je čitatelj spoznal mnogo snovi v zemlji in njih pomen, naslednja dva dela mu pa popisujeta rudnine in hribine, ki pri tvorjenju zemlje najbolj hodijo v poštev. Pri rudninah in hribinah se v prvi vrsti ozira na njih sestavo, iz česa so, kako prhne, kako se presnavljajo, kako razpadajo in kakšno zemljo dajo, torej je povsod povedano, kar kmetovalec najbolj zanima. Zadnji del pojasnjuje organske spojine. Če se že prej knjiga vseskozi ozira na sestavo posameznih snovi, je v tem delu ustrojstvo spojin še natančneje obdelano, ker je sestava organskih spojin bolj zamotana. Od preprostejših spojin knjiga polagoma prehaja do bolj sestavljenih, jih sporeja po podobnih skupinah, razmotriva njih ustroj ter obenem navaja njih pomen za življenje in posebno za kmetijstvo. Da je mogoče dobiti vsaj nekoliko pregleda čez to snov ter jo spoznavati tudi v notranjosti, je bilo treba privzeti nekaj spojin, ki bi s strogo kmetijskega stališča mogle izostati, a so sicer važne za življenje.

Iz tega pregleda je razvidno, da bo knjiga koristila onim kmetovalcem, ki so spoznali, da dandanes ne zadošča, da bi bil kmetovalec samo delavec, marveč mora biti preudaren gospodar, ki se ne zadovoljuje s tem, da bi videl le posledice, ampak hoče poznati tudi vzroke; služila bo pa tudi učiteljem, ki poučujejo kmetijstvo, in učencem kmetijskih šol.

Knjiga se dobiva v „Učiteljski tiskarni v Ljubljani, Gradišče štev. 4, ter stane v tiskarni 1 K 50 h, po pošti pa 1 K 66 h.

Politiški pregled.

* „Slovenska Gospodarska Stranka“, katere glasilo je „Nova Doba“, objavlja svoj program, in sicer: 1. Narod je v današnjem stanju razvoja človeštva najnaravnejša skupina;

zato je sodelovanje na narodnostni podlagi najlažje izvedljivo in najuspešnejše. 2. Boj med narodi je v prvi vrsti gospodarski boj. Uspešno ga bje le gospodarsko bolj razvit narod. — 3. Gospodarsko krepak narod se dviga neprisiljeno in hitro tudi kulturno. Blaginja je najvarnejše jamstvo za duševno neodvisnost. — 4. Narod se dvigne s tem, da se vsi sloji ki se žive z delom, gospodarski dvignejo. — 5. Svoje sile zajema narod iz sebe. On je izvor vseh pravic. On je suverenski. — 6. Stanovi so si med seboj enakopravni. Predprave narodov, stanov ali posameznikov so krivične. — 7. Umetne meje kot nenaravne razdružujejo narodovo celokupnost. — 8. Naš politični cilj je narodova avtonomija. — 9. Kot maloštevilen narod stremimo za zblizanjem s sorodnimi narodi, v prvi vrsti z jugoslovanskimi in slovanskimi sploh. Zblizanje bodi gospodarsko, kulturno in končno tudi politično. — 10. Do pravega spoznanja in uporabe svojih sil nas privede izobrazba. — 11. Vsa izobrazba naj se vrši v zmislu najnovejših pridobitev znanosti in vede. — 12. Šola odgovarjaj potrebam naroda in vzgajaj ga za socialno in gospodarsko življenje. — 13. Znanstvena in npravna vzgoja zahteva telesno zdravje in ukrepitev. — 14. Stremljenje naše politike je močna, vseslovenska gospodarska organizacija, ki naj bje z vsemi močmi in najracionalnejšimi pomočki brezobziren gospodarski boj proti vedno napredujočim tujcem na naši slovenski zemlji.

* **Občinski svet ljubljanski** je sprejel nov občinski volilni red, ki ima 4 volilne razrede: v 1. razred volijo plačevalci skupnega direktnega davka po 200 K, v 2. razred volijo tisti, ki plačujejo direktnega davka 50—100 K, v 3. razred volijo oni, ki plačujejo manj kot 50 K, v 4. razred pa vsi občani moškega spola, ki so dopolnili 24 let ter bivajo dve leti neprestano v Ljubljani.

* **V tržaškem deželnem zboru** je sprejet novi deželnozbornski volilni red, čigar namen je, oropati Slovence vsakega zastopstva. Volilni red je bil sprejet med nepopisnim viharjem, piskanjem in trobentanjem. Sprejetje je povsem protizakonito. Slovenski poslanci so nastopili z vso energijo. Posluževali so se v govorih tudi slovenskega jezika.

* **Jugoslovanska socialna demokracija** je postavila v 17 volilnih okrajih na Slovenskem svoje kandidate. Na Kranjskem kandidirajo v 6, na Goriškem v 2 okrajih, v tržaški okolici, v slov. volilnem okraju na Koroškem in v vseh sedmih slov. volilnih okrajih na Štajerskem.

* **Dvojna mera.** Ker so skrbeli v državnem zboru, da se volilna reforma odobri, so prejeli od cesarja: ministrski predsednik Beck veliki križ Leopoldovega reda, ministri Fořt, Marchet, Derschatta, Pacak in Prade tajno svetništvo, ministri Klein, Korytovski, Bienert, Auersperg in Dzieduszyski red železne krone I. vrste! Delavci, ki so demonstrirali za volilno reformo ter skrbeli, da jo poslanci in vlada niso odstranili z dnevnega reda, so bili zaprti in kruto kaznovani. Češki socialni demokrati izkazujejo sledeče žrtve za volilno reformo: tri mrtve, 320 težko ranjenih, 3159 toženih, 2748 obsojenih na 102 leti, 9 mesecev in 29 dni ječe in na 8806 kron kazni, 318 prepovedanih shodov, 212 konfiskacij, 55 urednikov listov je bilo toženih ter obsojenih na 6 mesecev in 27 dni zapora ter na 785 kron globe. V Galiciji jih pa še sedaj c. kr. sodniki obsojajo v ječe zaradi manifestacij za onoisto volilno reformo, zaradi katere so ministri, ki so jo uveljavili, dobili visoka odlikovanja! — To je pristna avstrijska dvojna mera!

* **Sovražniki glagolice.** V reškem „Novem Listu“ čitamo v dopisu iz Dalmacije med drugim: „Po paragrafu VIII. najnovejših odločb glede rabe glagolice vsak latinski duhovnik, nastavljen v naših župnijah, lahko privatno bere mašo latinsko, a mi v njihovih nikakor ne moremo glagoljati. Odredba z dne 5. avgusta 1898. je tozadevno pravičnejša. Toda ta ne zadoštuje. Po IX. paragrafu mora vsak latinski duhovnik v naši cerkvi maševati v latinici. Duhovnik glagoljaš pa ne sme niti privatno drugje maševati v glagolici, nego samo v svoji cerkvi. Ako pride v Zagreb, Zader, Splet, Dubrovnik ali druga mesta, je — suspendiran; ne sme več maševati. To je sramota, ki pobija naše svečeništvo in naš narodni amanet. Pred nekaj leti je prišel duhovnik iz orient v Zader in Trst ter svobodno maševal po svojem iztočnem obredu. V Rimu vsako leto posvete na stotine duhovnikov raznih jezikov in obredov. Nikomur ni

zabranjeno maševati po svojem jeziku in obredu. Samo glagoljšu je prepovedano. Rimska kurija je proklela edino naš jezik in ga poglala v najskritejša mesta.

* **Tiskovni zakon za Bosno in Hercegovino.** Novi tiskovni zakon za Bosno in Hercegovino je že dobil cesarsko potrjenje. Odpravljena je preventivna cenzura, a zahteva se od vsakega dnevnika in tednika znatno kavejio, česar doslej ni bilo. Prvi odtiski se morajo predložiti državnemu pravdnistvu, ki ima pravico konfiskacije.

* **Djakovskim škofom** bo baje v kratkem imenovan posvečeni škof dr. Angel Voršak, sedanji kapitularni vikar djakovske škofije.

* **Svobodna Bolgarija.** Med zakoni, kijih je v zadnjem času sklenilo sobranje, je zanimiv zlasti oni o reformi ljudskega šolstva, ker izkuša z njim vlada zajeziti med ljudskimi učitelji prevladajoči socializem. Poglavitna določba tega zakona je, da imajo vbodoče občinske uprave same pravico, imenovati, oziroma odstavljati učitelje. Občine so bile namreč vedno najhujše nasprotnice socialističkih učiteljev in izročena jim bo torej z novim zakonom usoda takih učiteljev na milost in nemilost.

* **Preganjanja poznanjskih Poljakov.** Originalno sredstvo so izumili pruski hakatisti, da zatro bojkot poljskih otrok. „Posener Tagblatt“ poroča, da so profesorji na gimnaziji v Nakelu izključili tri poljske gimnazijce, ker so njihovi očetje zagovarjali šolski bojkot. „Dziennik Poznanjski“ javlja, da nameravajo šolske oblastnike izključiti vse tiste učence, katerih mlajši bratje in sestre se udeležujejo šolskega bojkota. Na podlagi tega odloka so izključili nekega poljskega gimnazijca iz gimnazije v Deutsch-Eylanu v zahodni Prusiji.

Vestnik.

35letna službena doba. § 56. državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. pravi: „Vsi učitelji... imajo pravico do pokojnine ter se naj v tem oziru z njimi sploh ravna po tistih pravilih, ki veljajo za državne uradnike.“ Ker so državnim uradnikom priznali 35letno službeno dobo, morajo torej izpremeniti tudi učiteljski pokojninski zakon. Radovedni smo, ali bo storila vlada svojo dolžnost ter predlagala v prihodnjem zasedanju deželnega zbora, naj se tudi učiteljstvu skriči službena doba na 35 let.

Učiteljski dobrotniki. „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ je darovala posojilnica v Žužemberku 30 K. Bog plati! Tovariše, ki imajo zvezo z odborniki posojilnice v dotičnem kraju, ali pa so celo sami odborniki posojilnice, prosimo, da postavijo pri razdelitvi dobička svojvplivna korist konviktu.

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Avgusta Erbežnik iz Dev. Mar. v Polju; Fran Črnagoj in Amalija Slatnar z Barja; Anton Javoršek, Ana Moos in Vida Levec iz Siške; Fran Kuhar in Terezija Bolč iz Domžal; Josipina Ambrožič iz Čateža ob Savi; A. Sežun in P. Brezovšek iz Rovt pri Logatecu; Fran Kozjak, M. Pelko, R. Junis, Fr. Jankovič, M. Garbais in P. Šusteršič, vsi iz Toplice pri Zagorju ob Savi; Fran Zore iz Šmartna pri Kamniku; Ivan Petrovčič iz Kranjske gore; J. Adlešič in Florijan Rozman iz Krškega; Klementina Pikl iz Zaloga pri Cerkljah. — Anton Marčelj iz Brezovice pri Materiji; Ivan Grahli iz Štanjela na Krasu; Anton Grmek od sv. Ivana pri Trstu; Fran Križman in Cecilija Fajgelj iz Šempasa; Anton Gruntar iz Vrsnega; Stefan Ferluga, Josipina Piščanec, Ivana Sanein, Milka Logar in Martin Furlan, vsi iz Opčine pri Trstu z geslom: „To svotico malo mi damo radi, — zato, da v Ljubljani se zgradba zgradi, — ki bode gotovo nam v čast in ponos, — ker trgamo zanjo si 'z ust kruha kos.“ (Agul Ref.); Marica Bepič iz Poniken pri Slapu ob Idriji; Anton Masle iz Bicmanj; Josip Rakovšček, Albina Gerželj in Peter Kogoj, vsi iz Cerknega; Adolf Peršič iz Voglanjev pri Gorici; Alojzija Urbančič, Zofija Vilhar in Justina Mihelj, vsi iz Mirna pri Gorici z geslom: „Naprej!"; Peter Nemič iz Loma pri Sv. Luciji ob Soči. Vsa čast za-

vednemu primorskemu učiteljstvu! — F. Kocbek in A. Šijanec iz Gornjega grada; Lovro Serajnik jun. iz Prihove pri Konjicah; F. Jelovšek iz Virštanja pri Podčetrku. S Štajerskega pogrešamo še mnogo tovarišev in tovarišic, ki še niso plačali letnine. Le naprej!

„Domače ognjišče“ naj roma od hiše do hiše! Tovarišice in tovariši, širite „Domače ognjišče“ in pridobivajte mu novih naročnikov! Tak list je za učiteljski stan zelo važen in v današnjih časih nujno potreben. Torej le med ljudstvo z njim!

Prošnja. 1. številko „Domačega ognjišča“ smo poslali na ogled vsem, ki so nam poslali naslove ter nam je vsled tega ta številka popolnoma pošla; oglašajo se pa naročniki-plačniki, ki jim pa ne moremo postreči s 1. številko; zato prosimo tovariše, da nam blagovolijo vrniti 1. številko tistih strank, ki ne mislijo postati naročniki „Domačega ognjišča“. Prosimo!

Beseda da besedo. „Učiteljski Tovariš“ sprejema tudi inserate. Za taka oglašila pa izdā beseda več, kakor pismena prošnja. Zato prosimo p t učiteljstvo, da za inserate v „Učiteljskem Tov.“ ustno posreduje pri trgovcih, tovarnarjih itd. Čim več bo imel „Tovariš“ inseratov, tem laglje in ugodneje bo njega stališče.

Roditeljski večer priredi vodstvo II. mestne deške šole v soboto 16. t. m. ob polu 7. zvečer v šolski telovadnici na Cojzovi cesti. Vspored: 1. Nagovor šolskega vodje. 2. O pokornosti (ubogljivosti) otrok — govori učitelj Janko Likar. 3. Razgovor učiteljev s starši. — K temu večeru se prijazno vabijo starši in vsi drugi, ki se zanimajo za vzgojo otrok.

Roditeljski večer, ki ga je priredil učiteljski zbor prve mestne šole dne 9. t. m. je bil zopet prav dobro obiskan ter se je obnesel kar najbolje. Šolski vodja Dimnik pozdravi toplo vse prisotne, osobito matere, ki imajo prav ob tem času največ posla doma, a prihajajo vendar rade k roditeljskim večerom. To izpričuje, da jim ugajajo predavanja, da spoštujejo učitelje svojih otrok in da ljubijo svoje otroke. Ko na dveh zgledih dokaže, kaj vse vzmore materinska ljubezen, povabi tovariša L. Jelenc, da predava o temi: „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati.“ Predavatelj je rešil nalogo v občo zadovoljnost. Poslušalci so sledili nad vse zanimivemu predavanju z največjo pazljivostjo ter so izrazili ob sklepu svojo zadovoljnost z viharim pritrdjevanjem in rokoploskom. V podrobnosti jako vestno sestavljenega predavanja se na tem mestu ne bomo spuščali, ker bo priobčeno celotno poročilo v „Domačem ognjišču“. Šolski vodja se predavatelju v imenu vseh prisotnih prav toplo zahvali na strokovnjakem poročilu, staršem pa poklada na srce, da se ravna po teh naukih, kar bo gotovo v srečo in blagor njih otrokom. Na to zaključí tretji roditeljski večer, ki je zadnji v tem šolskem letu. Zahvaljuje starše na obilni udeležbi, jih povabi, da se udeležijo šolskega izleta, ki bo mesca majnika na Rožnik ter poudarja, da bo učiteljski zbor vse potrebno ukrenil, da se bodo zabavali otroci in starši. Ko se je med poslušalce razdelila se brošura: „V boj proti alkoholni kugli!“, so se starši polagoma razšli ter izražali željo, da bi se v prihodnjem šolskem letu nadaljevalo z roditeljskimi večeri, kar se jim je, seveda, dragevolje obljubilo. Omenimo naj še, da je g. Jelenc staršem ob sklepu svojega poročila prav toplo priporočil „Domače ognjišče“. Roditeljskemu večeru so med drugimi prisostvovali tudi gg. magistratni svetnik Evgen Lah, c. kr. okr. šolski nadzornik Anton Maier, profesor dr. Žmave i. dr.

Dvojna mera. Govori se, da dan 26. marca za ljudsko šolsko mladino ne bo pouka prost. Prosimo pristojne šolske gosposke, da izposlujejo tudi za ljudsko šolsko mladino to, kar je dovoljeno srednješolski mladini. Prosimo!

Umrl je nagloma dne 11. t. m. tovariš Fran Pápa, nadučitelj v Škofji Loki. N. p. v m.!

Čebelarški shod. 19. t. m. ob 2. uri popoldne se vrši čebelarški shod v šoli na Primskovem pri Kranju. Predavali bodo štirje tovariši nadučitelji, in sicer: gg. Likozar, Luznar, Rožina in Humek. Sosedni tovariši, ki se zanimajo za čebelarstvo, naj se udeležijo shoda v obilnem številu.

Ustanovni čebelarški shod. 25. t. m. ob 2. uri pop. se vrši ustanovni čebelarški shod pri g. Kajetanu vitezu pl. Premersteinu, veleposestniku in županu v Jeličnem vrhu pri Idriji. Predava tovariš nadučitelj Likozar.